

רפב הלכות יום הכיפורים תרכג-תרכד

ויום טוב אלא משום עובדין רחול כמו שנתבאר שם לפיכך יש להתיר תקיעה זו אפילו בין השמשות⁹¹ אם כבר נמרו תפלת נעילה (ועיין בס"י שמ"ב ס"ו):
יד [יב] ושעם תקיעה זו היא סימן לסילוק שכניה למעלה⁹² כמו שהיה במתן תורה שבשעלתה השכינה נאמר⁹³ במשך היובל וכו' ונאמר⁹⁴ עלה אלהים בתרועה כו' ועוד יש מעם בתקיעה זו להראות שהוא יום טוב ולהרבות בסעודה⁹⁵ מפני שאין יום טוב זה מפורסם עשו בו תקנה לפרסמו⁹⁶ לכן יפקדו איש את רעהו בצאתו מבית הכנסת כדרך שאומרים בשבת ויום טוב⁹⁷:

תרכד סדר מוצאי יום הכיפורים וכו' מ"ו סעיפים:

א ומתפללין תפלת ערבית שאין תפלת נעילה פוטרת של ערבית⁹⁸ אפילו אותם הגמשיכים בה בלילה⁹⁹ כיון שהוכירו בה של יום הכיפורים.¹⁰⁰

ואומרים הבלדה בחונן הדעת¹⁰¹ כמו בכל מוצאי שבת ויום טוב¹⁰²:

ב וצריך להוסיף מן החול על הקודש ביציאתו¹⁰³ כמו בכניסתו כמ"ש בס"י תר"ח¹⁰⁴ דהיינו שימתנו מעט אחר צאת הכוכבים¹⁰⁵.

ובמקומות שמבדילין על הכוס בבית הכנסת בכל מוצאי שבת ויום טוב גם עכשיו יבדיל השלח צבור ויטעין מן הכוס לקמן או לגדול אם מתכוין לצאת בהבלדה זו¹⁰⁶ ועיין בסמיך רצ"ה¹⁰⁷:

ג המבדיל על הכוס במוצאי יום הכיפורים אינו מברך על הבשמים¹⁰⁸ שלא תקנו אלא במוצאי שבת כדי להשיב את הנפש יתירה שהלכה לה¹⁰⁹.

אבל אם הל יום הכיפורים בשבת מברכין על הבשמים כמו בכל מוצאי שבת¹¹⁰:

ד אבל על האור צריך לברך אפילו כשחל בחול¹¹¹ לפי שהוא דבר חדש שלא נהנה ממנו ביום הכיפורים¹¹² שאסור בהכערה לפיכך אינו דומה לשאר מוצאי יו"ט שאין מברכין

1 כרייתא פא, כ. טור ושורש ס"ב.
2 סעיף א.
ח רא"ש פ"ח סי' ה. מור ושורש פ. שם.
ט מ"א ריש ה"א.
י מ"ד (בנומרי): אבל אם משקה ממנו לתינוקות אין שום אדם יכול לצאת י"ח בהבלדה זו כיון שלא שותה אדם שיוצא י"ח בהבלדה זו, ושל"פ.
יא ודמ"ט הל' שבת פל"מ הכ"ח. מור ושורש ס"ד. וראה מ"ו כל סי' ט"ב, ולעיל סי' רצ"ב סוף ס"ט, שאם מברך דרו הפסק ברכת הדין לשתיהו.
יב כל סי' ט"א. והוא בב"ד ד"ה ומבדילין, וראה לעיל סי' רצ"ב ס"א. סי' תצ"א סוף ס"א.
יג אורחות כו. אמרתם סדר תפלת נעילה ד"ה תחיל (ע' רצ). של"ת נוה"ל סי' ל"ד. כ"ח ד"ה ומבדילין בשם נוה"ל מ"ז סק"ב. מ"א סק"א. וראה לעיל סי' רצ"ב סוף סעיף לבאן.
יד רבי יוחנן בגמרא פסחים ט, א. מור ושורש ס"ד. וראה לעיל סי' רצ"ב סוף סעיף יח"כ יש אומרים שצריך לחזר אחר ברכת האור לפי שהיא בברכת הבלדה ... שהבדיל לנו דהיום משאי יול"פ שאמר בו לתבער אור עד עתה בלילה.
טו רש"י שם ד"ה באור ששבת. מור ולבוש ס"ד.

נט מ"א שם. א"ת רבה סק"ל. וראה אוצר מנהגי הב"ד שם ע' רצ"ב אות רפ.
ס ועיין שם לבאן (לענין בין השמשות).
סא סו"מ סוף ל"ח ספ. לבוש ס"ה. ט"ז סק"ב.
סב שמו"ט, י. י.
סג תהלים מ, ג.
סד תוס' שבת ק"ד, ב ד"ה ואמאי. סמ"ג שם. א"ת וזמא סק"ל. ומדלקמן סי' תרכ"ט ס"פ.
סה תוס' וסמ"ג שם. א"ת וזמא שם.
סו נטה משה מוס"י תתפת א"ת וזמא שם.

סימן תרכד

א גמרא פו, ס"ל"ב (ברייתא דלא כרב). ירושלמי כרית ס"ד ה"א כרבי יוחנן ר"ף (ג, ב). רא"ש פ"ח סי' כ בשם מר"מ מרומבא (הק"ל כרבי יוחנן).
ב כדעת הר"ף (ג, ב) הלעיל סי' תרכ"ט ס"ג, מ"מ כותב שנהוגים להתפלל ערבית. כ"ח סי' תרכ"ג (בדעת המור).
ג לכו"ש ס"א.
ד ברייתא פה, ר"ע"א כרבי יוחנן בן גמליאל משום אבותיו. מור ושורש ס"א.
ה לכו"ש שם.

הלכות יום הכיפורים תרכד רפג

עליו¹⁰ לפי שאין מברכין על האור אלא בשעת חידושו¹¹ דהיינו במוצאי שבת שהוא תחלת ברייתו¹² או במוצאי יום הכיפורים שהוא כמו דבר חדש לנו כמו שנתבאר:

ה' ואין מברכין במוצאי יום הכיפורים על האור שהוציא והו עתה במוצאי יום הכיפורים מן האבנים או מן העצים¹³ ולא על האור שהודלק מאור זה¹⁴ אלא על אור ששבת¹⁵ ממלאכה כגון עשיית שהיתה דולקת והולכת מערב יום כיפור¹⁶.

ואע"פ שבמוצאי שבת מברכין על האור היוצא מן האבנים ועצים¹⁷ היינו לפי שתחלת ברייתו במוצאי שבת היתה על דרך זה שנמל אדם הראשון שני אבנים והקישן זה בזה ויצא אור¹⁸ וכיך עליו בורא מאורי האש¹⁹ לכן מברכין במוצאי שבת על כל אור שבעולם (אלא אם כן נעשה בו מלאכה בשבת כמ"ש בס' רה"צ²⁰) אפילו יצא עתה מן האבנים לפי שזהו כעין ברייתו אבל במוצאי יום הכיפורים שמעם ברכתו הוא לפי שפסקה הנאתו בו כיום ועכשו הותר לו אין לברך אלא על אור ששבת²¹ ממש²² דהיינו שהודלק מערב יום כיפור ושבת כל יום הכיפורים²³.

ואפילו אם חל יום הכיפורים בשבת אין מברך במוצאי שבת אלא על האור שהודלק מערב יום כיפור ושבת כל יום הכיפורים כדי להראות שיום זה הוא מקודש ששבת מן האור²⁴:

ז' ישראל שהדליק מגוי במוצאי יום הכיפורים אין מברכין עליו²⁵ מפני שאורו של גוי נעשה בו מלאכה שהודלק ביום הכיפורים²⁶ ואע"פ שבמוצאי שבת מברכין עליו²⁷ לפי שהוא מברך על תוספת שלהבת של היתר שנתוסף בנוי של ישראל²⁸ מכל מקום במוצאי יום הכיפורים אין מברך עליו לפי שתוספת שלהבת זו היא נולדה עכשו ודומה לאור היוצא מן האבנים במוצאי יום כיפור שאין מברכין עליו ולא על האור שהודלק ממנו²⁹ אלא על האור שדלק מערב יום כיפור או על האור שהודלק ממנו ולכן נוהגין להדליק בו להברכה מעשיות של בית הכנסת שדלקו מערב יום כיפור³⁰:

ז' ומכל מקום אפילו אור שהודלק ביום כיפור עצמו אם הודלק בהיתר כגון לחולה יכולים לברך עליו במוצאי יום הכיפורים³¹ כמו שמברכין עליו במוצאי שבת כמ"ש בס' רה"צ³²:

ח' אע"פ שמן הדין מותר לברך במוצאי יום הכיפורים על האור שהודלק מן האור ששבת דהיינו שהודלק מערב יום כיפור כמו שנתבאר³³ מכל מקום טוב להחמיר ולברך על אור ששבת מבעוד יום ממש³⁴.

טז כדלעיל סי' תצא ס"א.

יז שו"ת הנב"א ח"א סי' קנב. וכדלעיל סי' רחצ סוף ס"א.

יח ברייתא שם.

יט ברייתא גמרא גמרא פסחים שם ורש"י ד"ה באור היוצא מור וש"ע ס"ד.

כ מ"א ס"ק ג' (כפירוש דעת הא' בכל בו סי' ע' (ג), ג), ובשו"ע ס"ד) וס"ק ד' (ממשמעות רבנו יונה ברכות (מ) א) ד"ה לא).

כא גמרא שם. ונב"ם שם פכ"ט הכ"ה. כלבו שם. למוש ס"ד. מ"א סק"ב.

כב רש"י שם ד"ה באור ששבת. כלבו שם. למוש שם.

כג ברייתא שם. וכדלעיל סי' רחצ ס"ד.

כד רבי זיס' בבביתא פסחים שם. וכדלעיל שם ס"א וס"ה.

כה וירושלמי ברכות פ"ח ה"ה. הובא בכל בו שם. למוש שם.

כו מתקן ז'.

כז כלבו שם.

כח מ"ט פכ"ט הכ"ה.

כט רש"י שם ד"ה באור ששבת.

ל ד"ה א' סק"ז.

לא דמבין ברכות סופ"ה. מ"ט הל' שבת פכ"ט הכ"ה. שו"ע ס"ה.

לב למוש ריש ס"ה.

לג ברייתא ברכות ג', א. וכדלעיל סי' רחצ ס"ב.

לד גמרא שם. וכדלעיל שם.

לה כדלעיל ריש ס"ה וש"נ.

לו רנב"ן שם. מ"ט שם. שו"ע שם.

לז גמרא פסחים ג', א לפירוש רש"י שם ד"ה באור ששבת. מור וש"ע שם.

לח מתקן ז'.

לט סוף ס"ז.

מ לחוש לדעת אור ויזען (הל' מוצ"ש סי' גה). שהיא דעת

הא' שבדמ"א ס"ה. ומ"א סק"ה.

הלכות יום הכיפורים תרכד

ומכל מקום לא יבדל על נרות של בית הכנסת בעצמן¹⁰⁰ אע"פ שהודלקו מבעוד יום לפי שלא הודלקו רק לכבוד היום¹⁰¹ ולכבוד בית הכנסת¹⁰² ולא בשביל להאיר ואין מבידין אלא על האור שהודלק להאיר¹⁰³ כמ"ש בס' רח"צ¹⁰⁴ אלא מדליק נר אחד מנר של בית הכנסת הדולק מערב יום כיפור ויבדל על שניהם ביהד¹⁰⁵.

ואם אי אפשר לו להבדיל על שניהם ביהד יבדיל על נר שהדליק מן נרות של בית הכנסת שהודלקו מבעוד יום ולא יבדיל על נרות של בית הכנסת בלבד¹⁰⁶.

ואם עבר ויבדל על נרות של בית הכנסת בלבד אע"פ שהודלקו לכבוד אעפ"כ אין צריך לחזור ולבדל על נר אחר כיון שעשויון גם להאיר שהרי מתפללין לאורן¹⁰⁷:

מ ואוכלך ושמתין במוצאי יום כיפור¹⁰⁸ משום שהוא קצת יומי¹⁰⁹ כמ"ש בס' תרכ"ג¹¹⁰ ובת קול יצאת במוצאי יום כיפור ואומרת לך אכול בשמחה¹¹¹:

י יש אנשי מעשה שמחמירין לעשות יום כיפור שני ימים¹¹² כמו שאנו עושים שני ימים מוצים בגולה בשאר כל המועדות ומי שנהג חומרא זו ורוצה לשנות ממנה צריך התרה כמו נדר¹¹³.

אבל אין לנהוג חומרא זו משום שיש לחוש לסכנה¹¹⁴ ועוד שהרי עכשיו שבטל קדוש החדש על פי הראיה אנו בקיאים בחשבון קביעות החדשים¹¹⁵ ואנו אומרים שאלול לעולם חסר ויום ראשון של ראש השנה הוא ראש החדש תשרי¹¹⁶ ובעשור לחדש הוא יום הכיפורים שלנו ואין אנו עושים שאר כל המועדות שני ימים אלא כדי שלא לשנות ממנה אבותינו שהיו בזמן שהיו מקדשים החדשים על פי הראיה ולא היו יודעים יום שנראית בו הלכנה ונקבע בו ראש השנה בארץ ישראל וא"כ ביום הכיפורים אף¹¹⁷ אבותינו לא עשו אלא יום אחד¹¹⁸ מחמת חשש סכנה¹¹⁹ שאין גזרין על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולין לעמוד בה¹²⁰ א"כ סב למה לנו להחמיר ולהתענות בחנם¹²¹:

יא ואותן העושים שני ימים יום הכיפורים אפילו הם עושה ביהד אעפ"כ לא ישנו מתפללות של חול¹²² שכל המתפלל תפלה שלא תקנתו חכמים לזמן הנהו הרי זה

נג סמ"ק סוס"י רכא, והנהו מיימנות סוף הל' שבתת עשור ד"ה תרי יומי, בשם הרמב"ם גדולים, כרבא ד"ה כא, א. מור. דמ"א ס"ה.
נד הנהו סמ"ק שם, בשם מוה"ם בתש"פ ס"י קלו (שקובל עליו ועודך להתענות לעולם). מור בשם הדרא"ש (שיש לה תורה). רמ"א שם.
נה אוו דרע הל' יוח"כ סוס"י רפא, ע"פ ירושלמי דלה פ"א ה"א. הנהו מיימנות שם. רמ"א שם.

נו סמ"ק שם.
נז ברעליל ס"י תרי ס"ד.
נח בקונטרס השלחן הנתיב: שאף.
נט הנהו מיימנות שם. ב"י ד"ה וחסידים. לבוש ס"ה. מ"א סוף סק"י.
ס ירושלמי שם. הנהו מיימנות שם. ב"י שם.
סא כ"ב ס, ב ושל"נ. וראה לבוש שם.
סב בקונטרס השלחן הנתיב שתיבת א"כ מותרת.
סג ראה הנהו מיימנות שם. לבוש שם. מ"א שם.
סד מור בשם הרא"ש. ב"י ד"ה ואהוי אבי ז"ל היה מותר, בשם האגודה סוף יומא. ש"ת מהר"ל ס"י קפד. מ"א סק"י.

מא דרכי משה ס"ק ב בשם אגודה סוף יומא. מהר"ל ווייל ס"י קנא. דעה הב' ברמ"א שם. אחרונים.
מב מהר"ל הל' תפלת נעילה דיו"כ (ע' שנה). דרכי משה שם (לכבוד). מ"א ס"ק ז. ס"ז סק"ד (לכבוד היום). וראה לעיל ס"י תרי ס"ה ומ"ה ס"ה.
מג תוס' ברכות ג"ג א ד"ה הא, בשם ר"ה. וראה גם לעיל ס"י רצ"ה ס"ז (לכבוד שבת). ס"י תקד ס"ד (לכבוד המקום).
מד לבוש ס"ד.
מה סעי' מורה.
מו מהר"ל שם. רמ"א שם.
מז דמ"א שם, לפירוש מ"א סק"י.
מח ראה לעיל ס"י רצ"ה סוף ס"ז (כמוסבר).
מט מור. מהר"ל ווייל ס"י קנא. דמ"א ס"ה.
נ תוס' פ"ז ב ד"ה והאמר (סעין יו"ט). רמ"א שם.
נא סעף [ב].
נב קהלת מ. ז. מדרש קהלת רבה שם. חובא בתוס' שם. מור וב"י ד"ה ואוכלך, וראה התועהוית תנש"א ה"א ע' 86.

הלכות יום הכיפורים תרכד רפה

מברך לבטלה¹⁰ אך בסליחות ופיוטים יאמרו כרצונם¹⁰ כיון שאין שם ברכה לבטלה ובלבד שיאמרו אותם אחר סיום תפלהם אבל לא יפסקו כאמירתם כאמצע התפלה¹⁰ אפילו בשמתפללין בצבור שלהם:

יב וכשאל יום הכיפורים ביום המישי אסור להם להכין צרכי שבת אפילו ע"י אחרים או ע"י גוי כיון שהן מחזיקין יום זה ליום הכיפורים אך יאכלו בשבת עם אחרים שלא הרבו לבשל בשבילם¹⁰ אבל אם גוי בישל ביום זה לצרכו אם הוא מכיר אותם אסורים לאכול מבישוליו¹⁰ אפילו אם סייע עמו ישראל בענין שאין בו משום בישולי גוים גזירה שמה ירבה הגוי בשנה הבאה לבשל גם בשבילם¹⁰ אבל ישראל המבשל בשביל עצמו אין לחוש שמה ירבה לבשל גם בשבילם שמן הסתם לא יעבור על לאו דלפני עור לא תתן מכשול¹⁰ ולא יאכל אותם מבישוליו¹⁰ כיון שהם מחזיקין יום זה ליום כיפור:

יג חימים שבין יום הכיפורים לסוכות הן ימי שמחה שבהן היו מחנכין את המונח כימי שלמה¹⁰ לפיכך אין מתענין בהן אפילו יום מיתת אב ואם¹⁰ ואין אומרים תחנון¹⁰:

יך ביום שאחר יום הכיפורים משכימין לבית הכנסת¹⁰:

מז (כל הרבנים האסורים ביום הכיפורים מחמת מצות עינוי כגון רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל מותרים מיד אחר שהוסף מעט מחול על הקדוש¹⁰ אפילו לא הבריל ערדין¹⁰ בתפלה¹⁰ הוין מאכילה ושתיה שלא אסרו קודם הברלה אלא אכילה ושתיה ועשיית מלאכה ממש כמו שנתבאר בס"ר צ"מ⁹ ע"ש):

עד מ"א שם בשם הנהגת מנהגים י"כ אות קפג.
עה הנהגת מיימוניות שם. מנהגים (מדינא) ע' קיפ. רמ"א ס"ה.
עו תהגית. מ"א סק"ג, בשם מעגלי צדק ומהר"ל (שם ע') שנה בשנינו נוסחאות).
עז כדלעיל ס"ב.
עח מ"א ריש הס"י.
עט ראה גם לעיל ס"י תצא ס"ג (לענין אכילת המין במצואי פסח).
פ ס"א ומצ"ו.

סה ב"ח ר"ה ומ"ש וא"א, מ"א שם.
סו מהר"ל שם. מ"א שם.
סז מ"א שם.
סח הנהגת מיימוניות שם, בשם ש"ת מר"מ מרימנבורג (פראג) ס' עני לבוש ס"ה. מ"א שם.
סט מר"מ מרימנבורג שם. מ"א שם.
ע כדלעיל ס"י שבה סמ"ז וש"ג.
עא ויקרא יז, ד.
עב מהר"מ שם. מ"א שם.
עג מהר"ק הל' יוה"כ (ע' שנו, ת"י שנו בשנינו נוסחאות). מ"א סק"ג, וראה הנהגת מיימוניות הל' תפלה פ"ה אות ש.